

Exercicios de autoavaliación

Unidade 12

1. A partir dos contidos que se presentan na unidade, sintetiza nun cadro as diferenzas e semellanzas que se producen entre o cine e a literatura.
2. Explica brevemente cales son as actitudes ou posturas dos escritores sobre o feito literario e o cine.
3. Elabora unha ficha técnico-artística dun filme recentemente visto por ti (procura que ese filme sexa unha adaptación dunha obra literaria) e realiza un breve comentario crítico. Trátase de que recollas nela os datos que a definen da maneira máis completa posible, como se foses un crítico de cine (indica director, actores, resumo, xénero, duración, ano, autor do guión, comentarios teus, etc.). A continuación, trata de situala nun contexto histórico (por exemplo, se se trata dunha obra de terror, podes situala respecto de obras do mesmo xénero estreadas recentemente, situar a tendencia do director, etc.).
4. A xulgar polo que puidiches ler na unidade, que consecuencias tivo a aparición do cine sonoro?
5. Comenta as tres liñas de teatro americano que xurdiron despois da segunda guerra mundial.
6. Cal é a situación do teatro en Inglaterra ao tempo que no continente predomina o absurdo?
7. Que é o teatro espectacular e cales son as súas características?
8. Que é a *canción protesta* e cales son as razóns fundamentais que se apuntan para que aparecese este fenómeno de maneira simultánea en distintas partes do mundo?
9. Repara no texto 6 da selección de textos. Leo con moita atención e trata de responder as seguintes preguntas: quen é o autor/a da canción?, de onde é?, en que momento histórico se sitúan os acontecementos presentados na canción?, a quen se refire con *esta xente* o autor/a?, por que se produciu ese trágico final?
10. Procura información (en internet, enciclopedias, etc.) sobre a canción 10 da selección de textos “Grândola, Vila Morena” para tratares de explicala (que é Grândola?, que canta?, que significou esta canción?, porque se converteu nun símbolo?).

Solucións aos exercicios de autoavaliación da unidade 12

1.
 - O cine e a literatura teñen un obxectivo común: contar historias.
 - Un dos seus elementos básicos é o mesmo: a palabra.
 - O cine inspirouse en temas, formas, técnicas, xéneros, etc., da literatura.
 - Coa incorporación do son ao cine, foi a propia literatura a que lle cedeu a palabra ao texto fílmico de maneira que a relación entre ambas as dúas formas artísticas e expresivas foi aínda maior.
 - O cine tivo como referente primeiro a literatura pero, hoxe, co tempo, adquiriu unha propia linguaxe.
 - A linguaxe da literatura baséase na escrita, mentres que a do cine se basea nas imaxes e no son.
 - Quizais por iso, a linguaxe cinematográfica ten unha capacidade de síntese excepcional, que non posúe a literatura, pois un filme pode presentar nunha soa secuencia o que unha novela normalmente describiría ou narraría en páxinas enteiras.
 - A literatura, como outras artes (a pintura, a escultura), non ten capacidade para expresar movemento; simplemente significan as accións, os xestos, os movementos, representándoos a través dalgún recurso.
 - O cine, en cambio, si presenta a capacidade de expresar movemento, porque o mostra dunha maneira evidente.
 - O cine móvese nunha soa dimensión, a temporal. No cine absolutamente todo está presente, mesmo os *flashbacks*, pois aquilo que se nos mostra neles faise sempre tamén en presente, sen outra posibilidade. O que vemos en cada plano ofrécese, inevitablemente, no mesmo tempo en que se enuncia (aínda que se trate de significar un momento pasado, este móstrase en presente).
 - A literatura, en cambio, explota os matices psicolóxicos que posúe a linguaxe a través dos modos e tempos verbais.
 - Quizais por isto, a literatura sempre tivo maiores recursos para recrear os mundos interiores, para presentar grandes reflexións, mentres que o cine se caracterizou por presentar accións e anécdotas. Tempo despois, coa chegada do cine sonoro, perfiláronse algúns recursos en autores excepcionais que acadaron grandes resultados que demostraron que o cine pode presentar discusións sobre as preocupacións máis profundas, con autores como Ingmar Bergman o Michelangelo Antonioni.
 - Na literatura, a secuencia de palabras pode semellar a secuencia de planos no cine; e a orde no discurso literario pode identificarse co encadeamento de planos no cine.
2. As actitudes dos escritores diante do feito cinematográfico foron moi diverxentes, desde o que lle nega a súa razón de ser ao que, entusiasmado con el, estudou a súa semioloxía e incorporou á súa obra literaria moitas das técnicas do cine. Tamén é certo que este achegamento ao cine variou duns países a outros: foi moito máis importante en Francia, Italia e Estados Unidos ca en España. A chamada “xeración perdida” sufriu unha auténtica fascinación para, despois, pasar a un rexeitamento frontal polo cine aducindo a súa dedicación a o ía en detrimento da seriedade da súa

obra escrita. Con todo, ningún dos seus membros desprezou os beneficios que a industria cinematográfica lle proporcionara.

3. Resposta libre (labor de investigación sobre un filme concreto, decidido polo alumno/a). Se tes dúbidas, ponte en contacto co profesorado da materia e infórmate sobre como realizar un estudo fílmico breve (trátase de elaborar unha análise, similar ao comentario de texto pero sen afondar nas formas nin nos contidos da obra, simplemente ofrecendo datos ao estilo das críticas literarias habituais). Podes utilizar como modelo a seguinte ficha:

Ficha técnico/artística

Título:

Dirección:

Ano:

Guión:

Reparto:

Duración:

Resumo:

Comentario crítico:

4. As consecuencias do cine sonoro foron notables: apareceu un novo xénero, o cine musical, con *Don Xoán* (1926) e *O cantante de jazz* (1927); a creación dun novo debate entre os que están a favor e en contra da nova incorporación e a imposición do cine sonoro; a aparición de operetas e revistas tales como *O desfile do amor* (1929) de Ernst Lubitsch, con Maurice Chevalier; *A melodía de Broadway* (1929) de Harry Beaumont, ou *A rúa 42* (1932) de Lloyd Bacon.

Co cine sonoro naceu tamén a necesidade da dobraxe, que permitirá superar as barreiras idiomáticas.

Dous xéneros van ser os máis desenvolvidos polo cine americano cos novos avances plenamente incorporados: o cine de *gangsters* e a comedia. No primeiro destaca: *Scarface, o terror da hampa* (1931) de Howard Hawks, e *Hampa dourada* (1930) de Mervyn Le Roy. No segundo, obras de Lubitsch como *Unha muller para dous* (1934) de Frank Capra; *Sucedeu unha noite* (1934), *O segredo de vivir* (1926), e *Cabaleiro sen espada* (1939).

5. Despois da guerra, os teatros atópanse en crise económica e reciben axuda estatal debido á política de axuda ás artes levada a cabo polo presidente Roosevelt. O teatro puido saír adiante, concentrado maioritariamente en Broadway, onde se deben distinguir tres áreas de creación:

- A primeira, continuación de O'Neill e de Wilder con Tennessee Williams (1911-1983), que leva á escena o típico estado de ánimo do sur, como dificultade para adaptarse ao mundo contemporáneo e como tendencia a pechase en ámbitos limitados e, ás veces, en mundos de soños e enganar.

- A segunda sería unha tendencia de teatro experimental con Edward Albee (1928), dramaturgo emparentado co teatro europeo: *A historia do zoo* (1958); *A morte de*

Bessie Smith (1960); *O soño americano* (1961); *Quen teme a Virginia Woolf?* (1962); *Un delicado equilibrio* (1966); *Todo rematado* (1971); *Paisaxe mariña* (1975).

- A terceira liña é a da caricatura feroz, tendencia na que destacan as figuras de Arthur Kopit e Sam Shepard, creador duns personaxes que falan como en alucinacións. Outros autores son menos coñecidos: David Rabe (1940), autor dunha triloxía sobre a guerra do Vietnam, e David Mamet (1947). Este teatro ten que competir co musical espiritualista (*Xesucristo superestar*) ou de espídeos en ballet (*Hair, Ouh Calcuta*).

6. En Europa, o teatro segue as tendencias descritas na unidade anterior, pero xa dixemos entón que, mentres no continente se facía teatro expresionista, da crueldade ou do absurdo, en Inglaterra se desenvolvía un teatro con características propias.

7. O teatro espectacular é unha tendencia recente do xénero dramático que trata de ofrecerlle ao público un teatro en que se explotan ao máximo as capacidades interpretativas e escénicas. As características principais do teatro entendido como espectáculo son as seguintes:

- O teatro concíbese como un xénero complexo, con mensaxe plural;
- precisa espazo e tempos concretos en que situar a acción;
- represéntase ao aire libre;
- non existen unhas barreiras claras entre actores e público, de modo que o espectador para a converterse en personaxe máis;
- as actuacións son vivas e únicas, perecedoiras (nacen, viven e morren);
- non se permite a repetición;
- non se pode prescindir do público.

8. A *canción protesta* é un subxénero do xénero lírico que supón a canción de autor. Son aquelas cancións escritas no século XX e cantadas polos seus propios autores acompañados con música, habitualmente de guitarra, co obxectivo de denunciar algunha situación inxusta desde o punto de vista social, político, cultural, persoal ou filosófico.

Como precursores a este xénero, adóitase sinalar as cancións sindicalistas e partidistas de finais do século XIX. Como tal, a canción protesta nace na década de 1940 e 1950 e terá unha gran tradición nos países de cultura mediterránea de Europa e na maior parte de América Latina e Estados Unidos. Tivo a súa época dourada nos anos da década de 1970 (ligado aos movementos sociais e políticos que se estaban desenvolvendo no momento, sobre todo en contra do carácter autoritario dalgúns mandatarios). Na década de 1980, este xénero padecerá unha fase de recesión produtiva que rematará a partir da década seguinte, 1990, co forte rexurdimento de autores que revolucionaron a música tradicional de autor, desprovistos xa de tintas *mesiánicas*, polo que a súa produción se presenta máis libre en canto a ritmos, formas expresivas e letras.

9. - quen é o autor/a da canción?: María del Mar Bonet, cantautora mallorquina en lingua catalá.

- en que momento histórico se sitúan os acontecementos presentados na canción?: a xulgar polo seu contido, durante a ditadura de Franco.

- que situación se presenta na canción?: as escenas en que os militares franquistas secuestraban pola forza a calquera que puidese ter unha ideoloxía non afín ao réxime, co fin de excluír radicalmente *as outras* tendencias.

- a quen se refire con *esta xente* o autor/a?: á autoridade franquista.

- por que se produciu ese trágico final?: o mozo optou polo suicidio antes que morrer asasinado (fusilado) polas autoridades do réxime.

10. Resposta libre (labor de investigación sobre a canción *Grândola, Vila Morena*, de Zeca Afonso). Unha pista: esta canción foi símbolo da chamada á *Revolución dos Caraveis*, acontecida en Portugal o 25 de abril de 1974, e tivo moita difusión radiofónica nun momento concreto do día.